

TEXNİKA ELMLƏRİ
TECHNICAL SCIENCES

DOI: <https://doi.org/10.36719/2789-6919/21/130-133>

Rasimə Hüseynli
Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti
magistrant
rasimahuseynli@gmail.com

ERP SİSTEMİNİN ÜSTÜNLÜKLƏRİ VƏ ÇATIŞMAZLIQLARI.
ERP SİSTEMLƏRİNİN TƏTBİQİ

Xülasə

Bu məqalə ERP (Enterprise Resource Planning) adı altında Müəssisə Resurslarının Planlaşdırılması üçün nəzərdə tutulan sistem haqqında məlumatları özündə əks etdirir. Bununla yanaşı burada sözügedən idarəetmə sisteminin üstünlükləri və çatışmazlıqları sadalanmışdır.

Müasir dövrümüzdə əsasən günü gündən Erp sistemləri istifadə edən müəssisə sayı çoxalır. Bu sistem hesablar, satınalmalar, layihə idarəsi, risk idarəsi, istehsalat fəaliyyətlərinin nəzarətini təmin edir. Sözügedən sistem müəssisə daxilində effektivliyi artırır, xərclərə qənaət etməyə gətirib çıxarır, təhlüksizliyi və maliyyə axını artırır. Bunlardan əlavə olaraq, Erp sistemin tətbiqində bir qədər vacib nüanslar var ki. Bu nüanslar icraya hazırlıq, biznesin təhlili, təchizat seçimi, layihənin idarə edilməsi, sınaq, təlim və təhsil prosesidir. Erp sisteminin tətbiqində yaxşı planlaşdırılmalı, ehtiyaclar tam dərk edilməli, vaxt və resurs xərcləri kifayət qədər anlaşılmalı, prioritetlər yaradılmalı, təlim verilməli, məlumatlar düzgün qiymətləndirilməlidir.

Açar sözlər: *erp, müəssisə resurslarının planlaşdırılması, idarəetmə sistemi, layihənin idarə edilməsi, məlumatların təkrarlanmaması*

Rasima Huseynli
Azerbaijan state oil and Industry University
master student
rasimahuseynli@gmail.com

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF THE ERP SYSTEM.
IMPLEMENTATION OF ERP SYSTEMS

Abstract

This article contains information about the system intended for Enterprise Resource Planning under the name ERP (Enterprise Resource Planning). At the same time, the advantages and disadvantages of the mentioned management system are listed here.

According to modern times, the number of enterprises using Erp systems is increasing day by day. This system provides reports, procurement, project management, risk management, production activities control. The system in question increases efficiency within the enterprise, leads to cost savings, increases safety and financial flow. In addition to these, there are some important nuances in the implementation of the Erp system that. These nuances are preparation for execution, business analysis, selection of supplies, project management, testing, training and educational process. In the implementation of the Erp system, it should be well planned, needs should be fully understood, time and resource costs should be sufficiently understood, priorities should be created, training should be provided, information should be correctly evaluated.

Keywords: *erp, enterprise resource planning, management system, project management, non-duplication of data*

Giriş

Son vaxtlar iş dünyasında sıx-sıx eşitdiyimiz bir termin olan ERP, Müəssisə Resurslarının Planlaşdırılması üçün nəzərdə tutulan bir sistemdir. Bu sistem və proqram təminatı paketi, hesabatlar, satınalmalar, layihə idarəsi, risk idarəsi, istehsalat kimi günlük fəaliyyətlərin nəzarətini təmin etmək üçün istifadə olunur. Bu növ proqram təminatı, şirkətin bütün bölmələrini və iş proseslərini bir bazaya birləşdirərək vahid bir sistem vasitəsilə idarə olunmasını möhkəmləndirir. ERP sistemləri bir-birinə oxşar və bir çox iş proseslərini müəyyən edir və onlar arasında məlumatların axınını təmin edir. ERP sistemləri, bir təşkilatın müxtəlif mənbələrdən paylaşılan əməliyyat məlumatlarını bir araya toplayaraq, məlumatların təkrarlanmasını aradan qaldırır və məlumatların bütövlüyünü təmin edir (1).

ERP sisteminin reallaşması və ya təkmilləşməsi vaxtının gəldiyini göstərən bəzi tendensiyalar var. Təşkilatın böyüməsi və ya böyüməsinin planlaşdırılması, daha yaxşı idarəedilməsi üçün ehtiyac duyulan müəssisə proqram təminatı, birləşmiş və ya satın alınmış şirkətlər arasında sistemlərin sadələşdirilməsi, cari sistemin köhnəlməsi və ya lazımi səviyyədə xidmət göstərə bilməməsi, gələcək yönlü rəhbərlər tərəfindən biznes texnologiyası yol xəritəsinin tərtib edilməsi bu tendensiyalardan bir neçəsidir (2).

ERP idarəetmə sisteminin müxtəlif əsas biznes faydaları mövcuddur.

1. Təkmilləşdirilmiş biznes hesabatı: Real vaxt məlumatı ilə daha yaxşı hesabat alətləri təmin edilir. Bütün biznes prosesləri üçün vahid verilənlər bazası olaraq vahid həqiqət mənbəyi istifadə edilir.

2. Təkmilləşdirilmiş inventar xərcləri: İhtiyacları əsasında yalnız lazım olan inventarın aparılması ilə inventar xərcləri azaldılır. Həddindən artıq inventar saxlanılmaması və daha yüksək məsrəflərin qarşısının alınması hədəflənir. Müştərilərə daha az inventarla daha uzun müddətdə mal təchizatı edilməsi mümkün olur.

3. Artan pul axını: Daha yaxşı hesab-faktura və kolleksiya alətləri vasitəsilə nağd pulun daha sürətli daxil edilməsi mümkün olur. Bu da biznes üçün daha çox nağd pulun cəlb edilməsi deməkdir.

4. Xərclərə qənaət: İnt inventar planlaşdırmasının təkmilləşdirilməsi, satınalmanın daha effektiv şəkildə idarə edilməsi, müştəri xidmətinin təkmilləşdirilməsi və satıcı əlaqələrinin idarə edilməsi sayəsində xərclərə qənaət edilir.

5. Daha yaxşı məlumat və bulud təhlükəsizliyi: ERP proqramları, xüsusi təhlükəsizlik resursları ilə birlikdə zərərli proqramların quraşdırılmasını aradan qaldırır və birdən çox server arasında paylaşılan məlumatların təhlükəsizliyini təmin edir.

6. Biznes proseslərinin təkmilləşdirilməsi: Əl və gündəlik tapşırıqların avtomatlaşdırılması sayəsində iş prosesləri daha səmərəli keçirilir. Daha ağıllı iş axınları ilə işlərin daha effektiv şəkildə həyata keçirilməsi və səmərəlilikdə artım əldə edilməsi mümkün olur.

7. Təchizat zəncirinin idarə edilməsi: ERP proqramı vasitəsilə effektiv tələb proqnozlaşdırılması və artıq inventar təyin edilməsi ilə təchizat zənciri idarə edilməsində təkmilləşmə sağlanır. İstehsal darboğazlarının azaldılması və biznesdə şəffaflığın artırılması da bu üstünlüklər arasındadır (2).

ERP sistemlərinin tətbiqində əldə edilə biləcəyimiz üstünlüklərə nəzər salaq:

Artırılmış effektivlik: Mühasibat, satış, marketinq, istehsal və inventar kimi biznes prosesləri bir ERP proqram təminatında inteqrasiya olunur. Bu, sistem daxilində verilənləri tez bir zamanda toplamaq və əlaqələndirməyə imkan verir. Təkrarlanan proseslər ERP sistemləri vasitəsilə aradan qaldırılır.

İnkişaf olunmuş əməkdaşlıq: ERP sistem şöbələr arasında divarları qırır. Datalar inteqrasiya olunur və proses iş stansiyalarını birləşdirir. Bu, quraşdırma ERP sisteminin içərisində digər şöbələrlə asanlıqla əməkdaşlıq etməyə şərait yaradır.

Artırılmış data təhlükəsizliyi: ERP həlləri, məlumatların çatışmazlıqlarından qorunmaq üçün təhlükəsizlik düymələri və məhdudlaşdırma nəzarəti ilə təmin edilir. Tək məlumat anbarına (data

warehouse) malik olmaq, ERP sistemləri istifadəçi fəaliyyətini izləyir və sistemdə icazəsiz hərəkətləri və ya şübhəli fəaliyyət nümunələrini aşkar etmək asanlaşdırır.

Dəqiq proqnozlar verməyə imkan verir: İnkişaf etmiş ERP həlləri, business intelligence (biznes zəkası) alətlərinə malik olaraq maşın öyrənmə (machine learning) və proqnozlaşdırma alqoritmlərindən istifadə edir. Bu, istifadəçilərə böyük məlumatları əldə etmə imkanı verir. Şirkətlər, tək məlumat mənbələrindən istifadə edərək gizli məlumatları təhlil edə bilər və bu sayədə rəqabət üstünlüyü əldə edə bilirlər (3).

ERP sistemləri bir neçə çatışmazlıq və dezavantaja sahibdir. Aşağıda bu çatışmazlıqlar haqqında daha ətraflı məlumat verilmişdir:

1. ERP proqram təminatının xərcləri: ERP sistemləri tətbiq edildikdə, bir sıra xərclər ortaya çıxır. Bunlar arasında üçüncü tərəf proqram əlavələri, icra xərcləri, baxım və təmir işləri, ilkin və davamlı təlimlər sayılabilir. Bu xərclər, sistemin quraşdırılması, təkmilləşdirilməsi və işlədilməsi üçün lazım olan maliyyəvi sərfəliyyətlərlə bağlıdır.

2. Kompleks Məlumat Konvertasiyası: Bir şirkətin əvvəlki məlumat sistemindən ERP sistemə məlumatların köçürülməsi məsələsi çətinliklər yarada bilər. Strategiya təyin edilməsi, məlumat mənbələrinin müəyyən edilməsi, araşdırılması və təhlil edilməsi tələb olunur. Yanlış məlumatların konvertasiyası gecikmələrə və artan xərclərə səbəb ola bilər.

3. Hərtərəfli təlim tələb edir: ERP sistemləri kompleksdir və işçilərin təlimlərə ehtiyacı var. Təlimlər, ERP sisteminin bütün xüsusiyyətlərinin əhatə edilməsini tələb edir. Həmçinin, təlimlər iş proseslərinə uyğun olmalıdır. İT istifadəçiləri üçün isə texniki aspektlərə dair təlimlər keçirilməlidir.

Bu sistem çatışmazlıqları, bir şirkətin ERP sistemini tətbiq etməsindən sonra ortaya çıxan vəziyyətləri əhatə edir. İnkişaf etdirilmiş bir ERP sistemində, işlərin uyğunlaşdırılması ilə bağlı gizli xərclər ortaya çıxma bilər. Yeni bir infrastruktur tələb edən bu uyğunlaşma prosesi zamanlı və maliyyəvi sərfəliyyətlərlə əlaqəlidir (3).

ERP sistemini tətbiq etməzdən əvvəl aşağıdakı məqamlara diqqət etmək lazımdır:

Planlaşdırma və icra vaxtı: ERP sistemi tətbiq etmək nəzərdə tutulubsa, bu prosesin planlaşdırılması və icra edilməsi vaxt tələb edir. Bu, prosesin düzgün bir şəkildə dizayn edilməsini və quraşdırılmasını tələb edir.

Xərclər: ERP sistemləri quraşdırılması, təkmilləşdirilməsi və işlədilməsi üçün sabit və daimi xərcləri əhatə edir. Bu xərclər dəqiqliklə hesablanmalı və şirkət üçün maliyyəvi sərfəliyyətlər gözlənilməlidir.

Yeniləmələr: ERP sistemləri zamanla yeniləmələr tələb edir. Bu, maliyyəvi və mənfəət cəhətdən dəqiqliklə planlanmalı və nəzərə alınmalıdır.

İnternet bağlantısı: Bəzi ERP sistemləri düzgün işləmək üçün internet bağlantısını tələb edir. İşləmələrinizə uyğun olaraq bu faktoru nəzərə almalısınız.

Fiziki avadanlıq: ERP sistemi üçün uyğun və düzgün işləyən fiziki avadanlıqlara ehtiyac duyulur. Bu, sistemdə mövcud olan məlumatların qorunması və emalı üçün əhəmiyyətli bir məsələdir.

Bu problemlərin qarşısını almaq üçün, şirkətiniz üçün ən uyğun olanı seçərkən mövcud olan fərqli ERP variantlarını nəzərə almalısınız. Bununla birlikdə, şirkətinizin ehtiyacları və abunə olduğunuz məhsullar da gözləntilər və tələbatlarınızı dəqiqləşdirməyə kömək edəcəkdir (4).

ERP sisteminin tətbiqi. ERP sisteminin tətbiqi bir uzun və kompleks prosesdir. Sistemin tətbiq edilməsində bir sıra addımların izah edildiyi mərhələlər mövcuddur. İlk olaraq, təşkilatın hazırlanması mərhələsi aparılır və ERP sisteminin hədəfləri və büdcəsi qiymətləndirilir. Biznes təhlili əsasında, şirkətin inkişaf perspektivləri və avtomatlaşdırma ehtiyacları qiymətləndirilir. Sonra ən uyğun ERP sistemi seçilir və təchizatçı seçimi aparılır. Layihə idarəsi mühüm bir rol oynayır və sistemin sınaqdan keçirilməsi vacibdir. İşçilərin təlimi və təhsili də önəmlidir və nəhayət, ERP sistemi istifadəyə verilir (5).

ERP tətbiqinin uğursuzluğuna səbəb ola biləcək faktorlar:

Məlumatların çevrilməsi: ERP layihəsi zamanı məlumatların köhnə sistemdən yeni ERP sistemə uyğunlaşdırılması və köçürülməsi ən böyük problemlərdən biri ola bilər.

İnteqrasiyalar: Layihənin əvvəlində, digər sistemlərlə inteqrasiya üçün nələrə ehtiyac olduğu düşünülməlidir. Möhkəm bir inteqrasiya planı olmalıdır.

Xalq: ERP layihəsinin uğursuzluğuna səbəb olabilecek bir faktor dəstəkçilərdir. Layihəyə icraçı cəlb etmək və əsas biznes liderlərini də daxil etmək əhəmiyyətlidir. Ünsiyyət planının olması da vacibdir.

Təlim: Təlim, ERP layihəsinin uğurlu olması üçün əhəmiyyətli bir hissədir. İç komandalar və son istifadəçilər yeni proqram təminatı ilə rahat olmalıdırlar.

Layihənin planlaşdırılması: Planlaşdırma, ERP tətbiqinin uğurlu olması üçün çox vacibdir. Uğursuzluğun qarşısını almaq üçün metodologiyaya riayət etmək əhəmiyyətlidir.

Nəticə

Əlbəttə ki, ERP sistemi bir şirkətin idarəetmə və daxili proseslərini dəstəkləmək üçün əla bir seçimdir. Bu sistem, müxtəlif sahələrdəki prosesləri birləşdirərək mərkəzləşdirmək və birləşdirmək imkanı verir. Bununla birlikdə, ERP sisteminin tətbiqi yalnız texniki bir proses deyil, eyni zamanda kadrların hazırlanması və təlimi də daxil olmaqla bir sıra əməliyyatlar tələb edir. ERP sisteminin ən yaxşı nəticələri əldə etmək üçün, şirkətinizdə çalışan kadrları hazırlamaq və təlimləndirmək üzrə əsas məsələlərə diqqət etmək vacibdir.

Ədəbiyyat

1. <https://data.edu.az/az/data-bloq/erp-nedir--erp-in-biznesinize-faydalari/>
2. <https://terillium.com/benefits-of-erp/>
3. <https://vidabytes.com/tr/erp-sisteminin-avantajlar%C4%B1-ve-dezavantajlar%C4%B1/>
4. <https://wikiejemplos.com/az/sistemas-erp/>
5. <https://motherhouse.ru/az/spory-s-sosedyami/kakie-sistemy-vhodyat-v-erp-struktura-erp-sistemy-analiz-sap/>

Göndərildi: 09.03.2023

Qəbul edildi: 06.05.2023